

Araştırma Makalesi • Research Article

Fotoğraf Çözümlemesinde Göstergibilimsel Bakış: Pulitzer Ödüllü Fotoğraflar Üzerine Bir Analiz

Semiotic Perspective in Photo Analysis: An Analysis on Pulitzer Prize-Winning Photographs

Mustafa Aydemir*

Öz: Fotoğrafik anlatı, kritik ana odaklanmış bir görüntü üzerinden anlamlandırma süreçlerini vurgulamaktadır. Hareketsiz bir görüntünün içerisinde ana ve yardımcı öğelerle konumlandırılma biçimleri ile katmanlar arası ilişkiler fotoğraflara kimlik kazandırmaktadır. Fotoğrafların simgeler ve göstergelerle ideolojik tavırları aşan bir estetiğe sahip olması onu mükemmel hale getirebilmektedir. Her fotoğrafın öncesi ve sonrası bir hikayedir. Fotoğrafın kendisi ise hikâyenin etkileyici ve ön plana çıkarılan yönünü temsil etmektedir. Bu nedenle fotoğrafta aktarılan gerçeklik olgusuyla yorumlanan gerçeklik algısını ayırıştırmak gerekmektedir. Anlam yaratma açısından kullanılan semgesel kodlamalar söylemin temsil sistemini oluşturmaktadır. Görsel çözümlemeler görüntünün arka planını anlamak ve doğru yorumlamak üzere yapılan bilimsel tekniklerle hazırlanmış çalışmalardır. Görmenin anlamak ile eşdeğer tutulduğu ve görsel iletişimin giderek önem kazandığı yeni medya döneminde fotoğraf anlatısı üzerine göstergibilimsel çözümleme konusu da sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Fotoğraf anı kaydeden ve kanıt niteliğinde görsel bir kimliğe sahip belge niteliğindedir. Bu nedenle sadece görüntüyü kaydetmekle kalmayıp içerdiği çoklu anlam gereği görsel metinler göstergibilim yöntemiyle değerlendirilmektedir. Bu çalışmada fotoğraf konusunda kült olarak kabul edilen Pulitzer ödüllü beş fotoğraf üzerinden göstergibilimsel çözümleme yapılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Göstergibilim, Kevin Carter, Afgan Kızı, Kod, Saussure, Pulitzer.

Abstract: Photographic narrative emphasizes the processes of signification through an image focused on a critical moment. The way they are positioned with main and auxiliary elements in a still image and the relationships between layers give identity to photographs. The fact that photographs have an aesthetic that transcends ideological attitudes with symbols and signs can make them perfect. Before and after each photograph is a story. The photograph itself represents the impressive and emphasized aspect of the story. For this reason, it is necessary to

* Dr. Bağımsız Araştırmacı. ORCID: 0000-0001-9414-4053, dr.mustafa.aydemir@gmail.com

Cite as/ Atıf: Aydemir, M. (2023). Fotoğraf çözümlemesinde göstergibilimsel bakış: Pulitzer ödüllü fotoğraflar üzerine bir analiz. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 597-616 <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.1226414>

Received/Geliş: 29 December/Aralık 2022

Accepted/Kabul: 30 August/Ağustos 2023

Published/Yayın: 30 August/Ağustos 2023

distinguish between the reality conveyed in the photograph and the interpreted perception of reality. The symbolic encodings used to create meaning constitute the representation system of the discourse. Visual analyses are studies prepared with scientific techniques to understand the background of the image and interpret it correctly. In the new media era, where seeing is equated with understanding and visual communication is becoming increasingly important, semiotic analysis of the photographic narrative is a frequently used method. Photography is a document that records the moment and has a visual identity as evidence. For this reason, visual texts are evaluated with semiotics method not only by recording the image but also due to the multiple meanings it contains. In this study, semiotic analysis is made on five Pulitzer Prize-winning photographs, which are accepted as cult in photography.

Keywords: Semiotics, Kevin Carter, Afghan Girl, Code, Saussure, Pulitzer.

Giriş

Görüntünün estetik yönünün, sembolik derinliğinin ve teknik arka planın yarattığı küresel etki düzeyi, fotoğraflara anlam yükleyen önemli öğelerdir. Görsel kültürün etkileşimli bir disiplin alanı olarak iletişim ve çözümleme üzerinden tanımlanmasında, geleneksel anlatı kalıplarının yerini yeni medya sisteminin araçları ve değerlerine göre inşa edilmesi belirleyici bir aktördür. Yeni medya sistemi internet dünyasının şekillendirdiği bilgi ağı içinde görsellik alanının hızla inşa edildiği sanal sistemdir.

Medya metinleri görsel ve işitsel ölçekte kişi üzerinde uyandırdığı etkinin neler olduğu ve bu etkinin geçmiş ve gelecek çizgisinde nasıl şekillendiğini incelemektedir. Fotoğraf renk, grafik, perspektif, çekim kalitesi, bakış açısı, mesafe ve konu olarak çekim özelliklerini gösterebildiği gibi anlam boyutuyla da dikkat çekmektedir. Fotoğrafın içerdiği mesaj, beslendiği ideoloji, göndermelerinin ne olduğu ve düz/yan anlam bağlamında görünenin çoklu anlam yönüyle analizi, bireyleri fotoğrafın dilini çözümlemeye yönlendirmektedir. Fotoğrafa getirilen yorum kimi zaman öznel değerlendirmeler gösterse de fotoğrafın gerçek anlamının ne olduğu objektif bir bakış ile değerlendirilmektedir.

Fotoğraf mekanik bir aletin teknik özellikleriyle çevrili bir çekim olarak sınırlı değilken karmaşık anlatsal bütünlüğü ve çelişkiyi de içinde barındıran sanatsal bir ifadedir. Olguların ışık ve renkle harmanlanıp görsel dilin soyut anlamla da ilişkilendirildiği fotoğraf konularının yeni medya araçlarıyla da çekilebilir, paylaşılabilir ve pazarlanabilir olması fotoğrafik ürünlerin üretimini hızlandırmaktadır. Dünya basın tarihine tanıklık eden en etkili, en vurucu ve en fazla beğenilen fotoğraflar bireylerin duygu durum yönüne odaklanarak düz bir anlamın ötesinde soyut etkileşim de barındırmaktadır. Dolayısıyla fotoğrafın bireylerin kendileri dışında olanı algılamaları ve uyarıların imgesel anlatıları zihinlerde kalıcı iletilerin oluşmasına öncülük etmektedir. Fotoğrafların etki düzeyinin değerlendirme kriterlerine ve çözümleme modellerine göre farklı etki yaratması mümkündür. Fotoğraflar ‘teknik, ideolojik, gösterge bilimsel ve politik’ gerekçelerle değerlendirilerek görüşler de oluşturulmaktadır.

Fotoğraflara kimlik kazandıran ideolojik ve mitsel anlamlandırma şemaları, sabit bir görüntü üzerinde derinlikli çözümler sağlamaktadır. Küresel düzeyde geniş kitlelere geleneksel araçlarla sunulan fotoğraflar, endüstriyel süreçlerde biçimlenen ve kültürel yapıları değişime uğrayan öznelerin yaşam eksenini de dönüştürmektedir. Dijital dünyada içerik endüstrisinin bir parçasına dönüşen bireyler, sanal kimliklerinin hızlı dönüşümü noktasında tek bir fotoğraf karesinin yazılı birçok metinden daha kalıcı bir etki yaratabileceğinin bilincindedirler. Fotoğrafçının nesnel ya da özneler üzerinden aktardığı görseller, bireyin algılama düzeyine bağlı bulunduğundan görsel kültürün yaygınlaşması konusunda özellikle kitle iletişim araçları tercih edilmektedir.

Gerçeği gösterme eylemi geleneksel kitle iletişim araçlarından bugün içinde bulunan yeni medya uygulamalarına kadar farklılık arz etmektedir. Geleneksel kitle iletişim araçlarının gerçeği sunma biçimi o andaki durumu sürekli deneyimleyerek doğrudan aktarmaktadır. Burada fiziksel olanın aktarım eylemi dijital teknoloji üzerinden gerçekleştiğinde dönüşüme uğramaktadır. Analog sistemle çekilen fotoğraflarda görüntünün film üzerine sabitlenmesiyle olası herhangi bir müdahale söz konusu olmamakla birlikte endüstrileşmenin getirdiği yenilenme davranışı görüntü üzerinde gerçekliği hedef algı doğrultusunda değiştirebilmektedir. Filtreleme yöntemiyle gerçek olmayan estetik müdahale, ışığı

kesme, flulaştırma gibi farklı teknik özelliklerle görüntüde istenilen ölçüde işlemler yapılarak gerçeklik algısı yeniden inşa edilmektedir. Fotoğrafta görsel ve görsel temsillerin gerçeklik ile imgesel anlatısı dönemsel değişime uğramıştır.

Eski dönemin fotoğrafik anlatımı yeni dönemin her türlü müdahaleye açık olduğu ve orijinalinden farksız görüntünün çoğaltılmasıyla görüntüyü kaydetme eylemi farklılık göstermektedir. Eskinin orijinal hali tek ve benzersizken yeni teknolojinin kaydettiği görüntü, orijinalinin kopyası niteliğini taşımaktadır. Bu bağlamda yeni medyanın sosyal mecralarında görüntüler sınırsız beğeni ve paylaşımına açık konumda bulunmaktadır. Elektronik ortam ve bağlı uygulamalar dünyadaki tüm görsel, işitsel verilerin yoğun olarak aktarıldığı bir akış modelini aktif hale getirmektedir. Görsel kültürü tanımlayan resim, fotoğraf ve video gibi medya içerikleri dijital dönemde daha geniş kitlelere sunulabilmektedir. İletişim kültürünü oluşturan içeriklerde insanlık tarihini tanımlayan, geçmişten kesitler içeren ve az gelişmiş tekniklere karşın dikkat çekici görsel anlatı, detaylarıyla ilgi görmektedir.

Günümüzde en yüksek teknolojiye sahip olunmasına karşın ikonik görsel araçlara dönüşen en önemli fotoğraflar Pulitzer ödüllü fotoğraflardır. Bu fotoğraflar geçmişin izlerini taşımasının dışında günümüz medyasına önemli bir referans oluşturmaktadır. Yeni medya kullanıcıları kendi fotoğraf anlatılarını ve görsel kimliklerini bu ikonik fotoğraflar üzerinden ölçülendirmektedir. Bu durum Pulitzer fotoğraflarının içerdiği görselliğinin yanısıra yeni medya dönemindeki artan popülerliğinin gerekçelerini de ortaya çıkarmaktadır. Geleneksel medya dönemini temsil eden bu fotoğraflar günümüzün kolay içerik üretim teknolojisine sahip olunmasına karşın aynı kaliteyi sağlayamamaktadır. Eskinin orijinalliği ve görüntünün ilk hali kaydedilen gerçekliği değerli kılmaktadır. Bu ilk ve tek olma niteliği dijital ortamda sınırsız çoğaltılarak orijinal anın değersizleşmesine neden olmaktadır. İleri teknolojinin egemen olduğu yeni medya kanallarında gerçekliğin kalite değerlendirilmesi öncesine referans niteliği taşımaktadır. Pulitzer ödüllü eski fotoğrafların sanatsal içeriği ve özgürlük değeri günümüz medya anlayışını halen derinden etkilemekte ve fotoğrafçıların bakış açılarına sosyopsikolojik ve ideolojik açıdan kültürel ekimleme sağlamaktadır.

Her fotoğraf kendi içinde bir hikâye barındırmaktadır. Bu hikâyenin kahramanı ya da kahramanları fotoğrafa bakan izleyici/okuyucu ve takipçi olarak sınıflandırılan bireylerin sosyopsikolojik yapıları, ideolojileri ve gerçeklik ile kurdukları bağ düzeyinde gerçekleşmektedir. Fotoğrafın anlamlı nesnelere açık ya da kapalı mesajlarla sunulması bireyin görsel kültürünün biçimlenmesine neden olabilmektedir. Görüntü dilinin aktarıldığı mekân (sergi salonu, dijital mecralar, gazeteler, televizyon ve kitaplar gibi) algı düzeyini etkileyerek gerçeklik etrafında değer yargılarının oluşturmaktadır. Bu durum ayrıca bireylerin anlam dünyasının biçimlenmesinde ideolojik bir karmaşa da yaratabilmektedir. Söz konusu anlam karmaşasında birey içinde bulunduğu gerçeklikle kurduğu ilişkiye bağlı olarak ortamın iletişimsel eylem ve yorumlama becerisi negatif yönlü gelişebileceğinden sözlü anlatılar ve yorumlayıcı ifadeler anlamsız hale dönüşebilmektedir. Örneğin; gazete haberlerinin aktarıldığı radyo programında görsellik alanına yapılan tasvir algı kırılmasına uğramıştır. Burada görselliğin sunulma biçiminin (kesilmiş, dolaylanmış veya manipülasyona uğramış) yorumlama ve değerlendirme üzerinde yönlendirici etkisi kaçınılmazdır.

Fotoğraflar son yıllarda özellikle yeni medya ortamının sosyal paylaşım ağlarında dijital hesaplar aracılığıyla hızla üretilebilmekte ve tüketilebilmektedir. Bu yönüyle fotoğraf görsel bir nesneden ürün biçimine de dönüştürülebilmektedir. Fotoğrafın algı oluşturma ve yönlendirme, ideolojik ya da provokatif nesne şeklinde anlamlandırılma çabası gerçekliğin birey eksenli konumlandırılmasını nesnel/öznel perspektifte gerçekleştirmektedir. Bu çalışmanın temelini küresel düzeyde genel kabul görmüş fotoğraf görsellerinin analizi oluşturmaktadır. Bu bağlamda geniş kitleleri etkileyen, küresel etki düzeyi yüksek ve ödül almış fotoğraflar seçilerek göstergebilimsel açıdan yorumlanmaktadır.

2. Literatür Taraması

Fotoğrafların çözümlenmesi konusunda sıklıkla başvurulan yöntemlerden birisi gösterge bilimsel çözümlenmedir. Göstergebilimsel çözümlenme fotoğrafın neyi, nasıl ifade ettiğini ve anlamın inşa edilmesi sürecinde hangi kuralların ön plana çıktığını göstermektedir. Göstergebilimsel çözümlenmeyle

ilgili çalışmalarda (Barthes, 1964; Guiraud, 1990; Rifat, 1992 ve 2009; Öztokat, 1999; Sayın, 2001; Günay, 2002; Lakoff ve Mark, 2005; Gürsözlü, 2006; Atabek ve Atabek, 2007; Parsa, 2012; Köktürk ve Eyri, 2013; Agocuk, 2014; Tosyalı, 2014; İşliyen, 2015; Ulutaş ve Çevik, 2015; Çeken ve Arslan, 2016; Uslu, 2016; Günay, 2016; İlkdoğan, 2017; Akbayır ve Dumlu, 2017; Karaman, 2017; Gülada, 2018; Özbek, 2018 ve Taş, 2018) çözümlenmenin nasıl değerlendirildiği ele alınmaktadır.

Göstergebilim sözcüğü etimolojik yapısı itibariyle gösterge (semeion) ve söz (logia) kelimelerinden (Rifat, 2009) türetilmişken göstergebilim bu bağlamda göstergelerin bilimi (Önal, 2014:33) olarak değerlendirilmektedir. En yalın ifadeyle göstergelerin ya da bir eseri meydana getiren en küçük yapıtaşların oluşturduğu (Özbek, 2018) söylemlerin arka planındaki anlamlar, birçok dilbilimsel metotlar içermektedir (Guiraud, 1994).

Göstergebilimin temel amacı gerçek ve yan anlam arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Göstergebilim kendisini oluşturan ‘gösterge’ ve ‘bilim’ toplamından farklı bir boyut içermektedir. Göstergebilim burada doğrudan göstergeyle değil anlamla, anlamlamayla ve anlamın üretilmesiyle ilgilenen bir etkinlik olarak düşünülmektedir” (Rifat, 1992:29). Görüntünün ne olduğu kadar neyi ifade ettiği ya da neyi ifade etmek üzere tasarlandığı gerçeği karşısında anlamı yakalamak önemli bir çabayla mümkün olabilmektedir. Fotoğraf özü itibariyle bir anlatının olduğu gibi görsel iletişim alanını temsil etmektedir.

Yeni medyanın etkileşimli yapısı göstergebilim alanından da sıklıkla beslenmektedir. Sayın’a göre “Harfler, rakamlar, resimler, çizimler, fotoğraflar, davranışlar vb. gibi ileti taşıyan her tür anlam yüklü görsel ögenin taşıdığı anlamlar ve onları ileten göstergeler bu bağlamda ele alınabilir” (2001: 84). Parsa’ya göre “Kendisi o şey olmadığı halde, o şeyi çağrıştırarak iletişim sağlayan ve bir başka şeyi temsil eden her şey bir göstergedir” (2012: 9).

Saussure’un göstergesi ikili bir yapı olarak gösteren ve gösterilenden meydana gelmektedir. Saussure’e göre “zihnimizdeki soyut kavram gösterilen, somut dışavurum biçimi de gösterendir” (Erkman, 2005:96). Göstergebilim, “Üç temel çalışma alanına sahiptir: Bunlardan birincisi göstergenin kendisidir. İkincisi içinde göstergelerin düzenlendiği kodlar ya da sistemlerdir. Üçüncüsü ise kodlar ve göstergelerin içinde işlediği kültürdür. Kültürün kendi varoluşu ve biçimi de bu kodların ve göstergelerin kullanımına bağlıdır” (Atabek ve Atabek, 2007:74, Fiske, 2014:62). Görüntünün göstergebilimsel düzeyde analiz edilmesi konusunda anlamlandırmak için ve anlamlı hale getirme konusunda çeşitli kodlar kullanılmaktadır.

3. Fotoğraf ve Görsel İdeoloji

Görsel bir anlatı aracı olarak fotoğraf onu çerçeveleyen ve fotoğrafa anlam yükleyen alıcı ya da birey arasındaki ilişkiden izler taşımaktadır. Görsel dil zemin üzerinde konumlandırılırken fotoğrafı çeken kişinin kültürel, etik, psikolojik ve sosyolojik boyutundan nitelikler içermektedir. Bu etkilenim alanları bireyin kendi görüşlerinin beslendiği ideolojik alanlardan da önemli ölçüde şekillenmektedir. Objektif değerleri, bakış açısı, perspektif ve teknik anlatı bütünlüğünün yanı sıra anlatı odaklılık fotoğrafçının konumlanması ve çerçevelemesiyle gerçekleşmektedir. Bu nedenle anlatı ideolojik alanın temellendiği katmanlı bir sistemde inşa edilmiştir. Fotoğrafta katmanlaşma, ana ve yan ögenin çerçeve içindeki görüntüsü dışında fotoğrafçının hakimiyet alanını teknik yöntemlerle vurguladığı bir sistemi ifade etmektedir. Ana ögenin bulunduğu yer ve konumlandırma biçimi ile yardımcı ögeler üzerinden göndermede bulunduğu yapıları işaret etmektedir. Bu yapılar ideolojik düzlemde otorite vurgusunun yanı sıra göndermede bulunduğu sosyo-psikolojik ve meta-ideolojik tepkimeleri ortaya çıkarmaktadır.

Fotoğrafın konusu ve ilgili ögeler hangi sosyal gerçekliği vurguluyor olsa da görüntü karesinin kapsadığı tüm ögeler onu bir ürüne dönüştürmektedir. Ürünün tasarımı, verilen değer, sunulan göstergeler ve örtük anlatılar meta-ideolojik alanın yarattığı görselleştirilmiş ve kişiselleştirilmiş bir ideolojik bakışın temel yansımasıdır. Sontag, fotoğraf ve ideoloji ilişkisinde “fotoğraf çekilmeye değer bir şey anlamına gelmeye başlamışsa eğer, o olayın neyden oluştuğunu belirleyen şey hala ideolojidir” (2005:23) ifadesinde bulunmaktadır. İfşa düzeyinde ilk kez karşılaşılan ve küresel düzeyde etki alanını

yaratan örnek fotoğrafların sonraki etkisinin azalmaya başladığı gerçeğine karşın egemen ideolojinin ilk şoke edici etkinin savaş ve bölünme konularında da kullanılabilmesini vurgulamaktadır. Berger (1995) ise fotoğrafın kanıt niteliği ve gerçekliği ideolojik noktada yansıttığı tezine eleştirel bakarken fotoğrafın şematik anlatısının bir yönüyle pozitivist diğer yönüyle popüler kültürün yönetsel iletişim eylem üzerinden gerçekleşebileceğini ileri sürmektedir.

İdeoloji konusunu devlet ve toplum özelinde ele alan Althusser (2003) dışında, birey ve toplumsal ilişkinin ideolojik düzlemde dönüşümünü (Kazancı, 2002) inceleyen görüşler de bulunmaktadır. Devletin egemen ideolojiyi hâkim kılmasında etkili olan eğitim, sağlık, dini ve siyasal gibi kurumsal yapılar özellikle vurgulanmaktadır. Medyanın güç ve iktidar ilişkileri kapsamında hegemonyayı inşa ederken normatif ve rıza imalatına dayanan rolü (Herman ve Chomsky, 2012) ve toplumsal konularda yönlendirme (Örs, 2014) işlevleri olduğu sıklıkla dile getirilmektedir. Fotoğrafın ideolojik bir seviye olduğu görüşü (Hall, 1973, Oestreicher, 1985) gerçekliğin vurgulanan ya da kurgulanan tematik ayrıntılarını açıklamaktadır. İdeolojinin mitsel (Özerkan, 2002) ve gerçeklik alanı ile olan ilişkisi (Tagg, 1988) dışında nesnel ve öznel bakışın fotoğrafı ideolojik baskılanma aracına dönüştürdüğü de söylenebilmektedir.

Medya alanının siyasal aktörlerle ilişkisi medya eko-politiğini ilgilendiren bir yapıda olmakla birlikte içerikler kitlelere dolaylı olarak egemen görüşler çerçevesinde aktarılırken bağımsızlığın tüketilmesine de neden olabilmektedir. Medya bağımsızlığının siyasal ideolojinin etkisinde kalarak tüketilir hale gelmesi alt metinlere kadar (Erdoğan, 1997) medyanın siyasal iletişim aracı ve propaganda aktörü olarak destekleyici araç olmasından da kaynaklanmaktadır. Bu durumda medyanın pasifize edilmesinde algı yönetimi (İnceoğlu, 1993), iktidarın egemen ideolojisi ile sosyal hafızanın anlam haritalarının oluşturulmasında döngüsel bir süreçle birlikte kitlelerin karşısına çıkmaktadır.

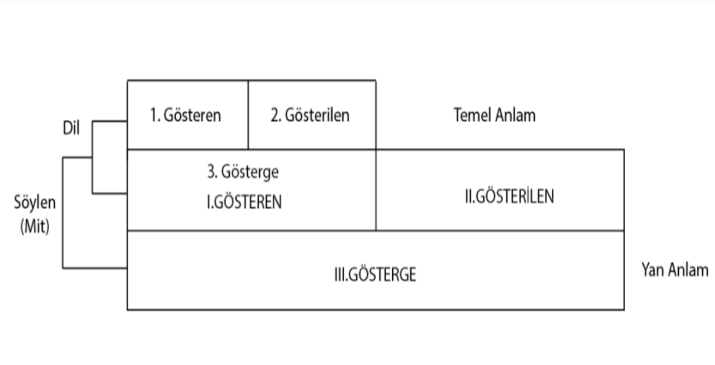
Fotoğrafın anlam yaratımında konumlandırılma çabası yayın politikalarının içeriği doğrultusunda sorunsala dönüşebilmektedir. Görmenin anlamak olduğu yeni medya sisteminde önemi giderek artan görsel kültürün araçsallaşmış bir parçası olarak fotoğraf ideolojik temelde kitleleri yönlendirmeye devam etmektedir. Bu yönlendirme aşamasında egemen söylemin mevcut düzenle çatışma hali bazen ekonomik kaygılar nedeniyle moral değerleri ikinci plana bıraktığı görülmektedir. Fotoğrafın etkisinin yazıya göre daha etkili olduğu tezi kanıt ve belgeleme eylemlerinden kaynaklansa da manipülasyona açık olması ya da görsel içeriklerin bilinçaltı tekniklerle (Aydemir, 2014) şekillendirilmesi provokasyon ve propaganda gibi alanların bireyin düşünsel mekanizmasını tahrip edebilmektedir.

Görseelliğin kapladığı yeni anlatı formlarında ideolojinin ötekileştirme eylemi, merkez görüşlerin hâkim kılınması, sosyo-kültürel ve dinsel paradigmalardan şekillendirdiği medya sisteminin başlıca özelliklerini ifade etmektedir. Marx tarafından yanlış bilinç olarak tanımlanan ideolojik bakış fotoğrafçının güdülenmesi (Burgin, 2013) dışında yönetici sınıfın gizlenmiş bencil çıkarlarının maskelendiği bir alan ve fikirler sistemi olarak (Sobur, 2001), politik ve psikolojik bir yapı (Feldman ve Johnston, 2014) şeklinde değerlendirilmektedir. Gramsci'nin (1967 ve 1997) kolektif bir yaşam tarzı şeklinde belirttiği ideolojik alan hegemonik bir söylemle iktidar devamlılığını sağlayan bir yapıyı temsil ettiğinden fotoğrafın bir konuya değer atfetme ya da sıradanlaştırmaya kadar dönüşüm yarattığı anlaşılmaktadır.

4. Göstergibilim ve Fotoğraf Çözümlemeleri

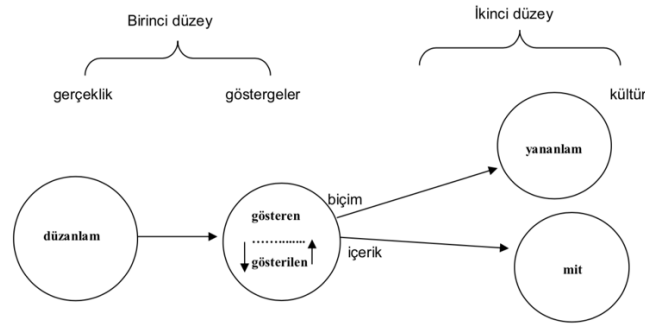
Fotoğraf gerçek bir yaşamdan kesit sunan hareketsiz ama derinlikli anlatıları katmanlı bir biçimde kitlelere sunan görsel anlatı dizgeleridir. Bu anlatının temeli fotoğrafı çeken kişinin bakışı, editörün bakışı, fotoğrafa bakan kişinin bakışı ve tekno-kültürel bir bakış bütünlüğünde sıralanabilmektedir. Burada konu ile anlatının uyumu olduğu kadar görsel metnin sunduğu düz ve yan anlamların, hedeflediği çağrışımların içerikleri anlatı formunun oluşabilmesi adına değerli görülmektedir.

Barthes, düz anlamı gerçek dünyadaki nesnenin zihinde oluşturduğu yansıma şeklinde yorumlarken gösterenin belirli bir düz anlama sahip olduğunu ve gösterenle arasında uyumlu ilişkisinden bahsetmektedir. Ona göre; yan anlam gösterenin izleyicinin heyecan ve kültürel değerleriyle bulunduğu oluşan etkileşimdir (2005:50-51). Göstergebilimin temelinde ortak öğeler yatmaktadır. Bu öğeler açık ve kodlanmış (Gürsözlü, 2006:14) bir yapıda kitlelere öğretilmektedir. Gösteren, anlatım düzlemi üzerinde gösterilenler ise içeriksel zeminde etkilidir (Barthes, 1979:31). Bu bağlamda fotoğrafın belirtildiği ifadelerle anlamını inşa eden öğeler kendi arasında dolaylı ve dolaysız olarak yorumlanması gerektiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Şekil 1: Mit ve Gösterge Kuramı (Barthes, 2011:184)

Barthes (1979), gösteren ve gösterilen arasında düzey boyutuyla bir anlamlandırma şeması oluşturmaktadır. Burada birinci düzeyde gerçeklik ve gösterenin içine eklenen anlamlandırmayı ikinci düzeyde ise kültürün içine aktarıldığı düz anlamdan yan anlama geçişi belirtmektedir.

Şekil 2: Barthes ve İkili Anlamlandırmanın Düzey Görünümü (Fiske, 2003:120)

Anlamlandırma görüntünün çözümlenmesine giden ve gerçeği ele alan yapıları incelemektedir. Burada belirli kodlamalar ve bu kodlamaların çözümlenmesiyle gerçekleşmektedir. Fotoğraf çözümlenmesinde en fazla kullanılan teknikler arasında göstergebilimsel çözümlenme tekniği yer almaktadır. Günay'a göre; göstergebilimin peşinde olduğu soru "bu metin söylediği şeyi nasıl söylüyor?" (2016:8) biçiminde özetlenebilmektedir. Bu soru bize anlamlandırmanın oluşumunu sorgulamaya götürmektedir. Her metinde anlamın oluşumu farklı biçimdedir. Dolayısıyla fotoğraftaki anlam oluşturma ile öyküde anlam oluşturma birbirinden farklı yöntemlerle gerçekleşmektedir. Oluşturulan her anlamlı yapının okunması da alıcının öznelliğine bağlı olarak değişim göstermektedir. Bu durum kodlamaların farklı açılardan farklı kişilerde yarattığı anlamlarının (özellikle eğretilmeli anlamlar) birbirine benzemeyeceğinin göstergesidir. Yine Tosun, fotoğrafları gerçeklik fragmanı (2016)

olarak değerlendirirken, İşlek, (2016) fotoğrafı Barthes'ın punctum (içselleştirilmiş anlam) ve studium (biçim ve içerik üzerinden fotoğrafı beğenme ve değer verme) kavramları bağlamında anlam çözümlemesi şeklinde ele almaktadır.

Fotoğrafın gerçeğin inşa edilmesinde en etkili araçlardan olmasının nedeni etkileme ve yönlendirme işlevlerinden kaynaklanmaktadır. Ulutaş ve Çevik (2015), fotoğrafların dolaylı olarak propaganda amaçlı ürün özelliği göstermekte olduğunu ileri sürmektedir. Buna göre çekilen her bir fotoğraf bir belge ve kanıt olmanın yanı sıra tarafgirlik yapan ve kara propagandaya dönüşen düzeyde işlenmektedir. Fotoğrafların duygusal ve vicdani kodlamalarla yarattığı etki gücü doğru bir anlatımla bulunduğu çatışma ya da anlaşma gibi zıt duygunun inşa edilmesinin mümkün olabileceğini de göstermektedir.

5. Araştırmanın Metodolojisi

5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Fotoğraf yaşamsal kesiti izleyicilere aktaran derinlikli bir anlatı alanını temsil etmektedir. Fotoğrafların temsil ettikleri ideolojik iletilerinin birbirinden farklı olmasına rağmen geniş kitleler üzerinde etki yarattığı ve bu etkilenim düzeyinin ödülleri somutlaştırıldığı görülmektedir. Küresel yeni medya sisteminde görüntü metinleri sosyal ağlarda beğeni ve takip edilme eylemleriyle etkileşim boyutunu devam ettirmektedir. Araştırmanın amacı Pulitzer ödüllü tarihsel fotoğraflar üzerinden görsel tarihin ve görsel anlatının teknik ve estetik yapılarıyla olan etkileşimini ortaya çıkarmaktır. Yeni medya ortamında fotoğraflar beğeni, paylaşım ve tıklanma düzeyleri gündelik popüler kültürü ön plana çıkarırken tarihe ışık tutan ve referans niteliğinde Pulitzer fotoğrafları ise tüm dönemlerde yüksek ilgiyle karşılanmıştır. Geleneksel medya döneminin ürünü olan, etki düzeyi yüksek, ödüllü fotoğrafların bugün yeni medya ortamının gerçekliği üzerinden nasıl ikonik bir simgeye dönüştüğünün vurgulanması araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

5.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Görsel kültürün önemli bir alanını temsil eden fotoğraflar 19. yy. dan itibaren haber verme ve belgeleme dışında ideolojik bir yönlendirme ve kültürelleme aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini siyah-beyaz fotoğraf döneminden renkli fotoğraf sürecini kapsayan Pulitzer ödüllü fotoğraflar oluşturmaktadır. Söz konusu fotoğraflar arasında fotoğraf otoriteleri ile fotoğraf severlerin 'en ikonik' fotoğraflar olarak yerini alan ve gerçeği olduğu gibi 'aktaran' beş fotoğrafik metin örneklem olarak seçilmiştir.

5.3. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

İdeolojik ve kültürel değerlerinin yansıması olan ve göstergebilimsel açıdan derinlikli anlatı zenginliğine sahip Pulitzer ödüllü fotoğraflar araştırmanın kapsamını oluşturmaktadır. Araştırmanın analizi içerisinde sadece geleneksel medya dönemini kapsayan Pulitzer ödüllü beş fotoğrafın seçilmesi araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

5.4. Araştırmanın Yöntemi

Fotoğraf çözümlemelerinde anlam ve anlatının ele alındığı göstergebilimsel analiz yöntem olarak belirlenmiştir. Fotoğraflar göstergebilimsel düzlemde ön plana çıkar ve hedeflenen içerik yapıları ve ideolojik temsillerin anlamlandırma süreçlerinden beslenerek amaca yönelik bir yöntemle seçilen beş kült fotoğraf değerlendirilmektedir. Göstergelerin ard alanını düz ve yan anlam bağlamında derinlikli inceleyen göstergebilim metodu sıklıkla kullanılmaktadır.

6. Araştırmanın Bulguları ve Analiz

Gerçeklik olgusunu doğrudan aktarma ve yansıtma modeli olan fotoğraf önemli iletişim sistemidir. Görsel metin anlatıları ekonomik, sosyal, psikoloji, siyasi gibi farklı disiplinlerden birçok sembol ve imge içermektedir. Yaşamın ifade biçimleri endüstri öncesi ve sonrasında gelişerek anlatıyı

değiştirmiş ve zenginleştirmiştir. Bu kapsamda seçilen beş fotoğraf göstergebilimsel yöntemle analiz edilmektedir. Buna göre söz konusu eserler; Kevin Carter (Akbaba ve Çocuk) 1994, Joseph Roger O'Donnell (Nagazaki) 1945, Steve McCurry (Afgan Kızı) 1984, William C. Beall (İnanç ve Güven) 1958, Nick Ut Cong Huynh (Napalm Kızı) 1972 görsel metin analizini kapsamakta ve Barthes 'in göstergebilimsel çözümlemesine göre incelenmektedir.

Fotoğraf 1: Kevin Carter /Akbaba ve Çocuk, 1994. <https://www.thehindubusinessline.com>

Tablo 1: Kevin Carter /Akbaba ve Çocuk Fotoğrafının Analizi

Görüntüsel Göstergeler			
	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
Akbaba Ve Çocuk	Akbaba	Kuş	Ölüm
	Çıplak Bir Çocuk	İnsan	Masumiyet, Acizlik, Yok oluş, Kader Kabullenme, Teslim ve Terk Edilmişlik Hali
	Siyah	Renk	Eşitsizlik, Yoksulluk
	Mekân	Bozkır, Yaşam Alanı	Yaşam Mücadelesi ve Ölüm

Gündelik yaşamın her alanında karşılaşılan görüntüler, içinde bulunulan toplumsal ihtiyaçların ya da gereksinim adı altında yaratılan oluşumların birer yansımasıdır. Toplumsalın birer parçası olan bireyler ihtiyaç yaklaşımıyla bir arada olma ya da örgütlenme yoluna gitmişlerdir. Her toplumun ve grubun kendi içinde gerçekleştirdiği örgütlenme biçimini tarihin değişik dönemlerinde fotoğraflar aracılığıyla da görmek mümkündür. Dolayısıyla fotoğraflar toplumların bütünleşme yapısına katkısından dolayı önemli iletişim araçlarından birini oluşturmaktadır. Fakat bazen görseller toplumda kaos, ayrıştırıcı ve çatışma odaklı iletileri de kitlelere aktarmaktadır. Dünya coğrafyasında birbirinden farklı yaşam biçimlerinin varlığından haberdar olunmasına aracılık eden fotoğrafik unsurlar gerçeklik olgusunun sorgulanmasına neden olmaktadır. Yaşam mücadelesi bakımından yoksul bölgelerden biri olan Afrika, insanlık tarihinin durumunu fotoğraf üzerinden etkilerini göstermektedir. Zaman ve içinde

bulunulan mekanı olduğu gibi aktaran bu fotoğrafta yaşamın eylemsel ve durumsal boyutu içeriğe müdahale edilmeksizin anlatılmaktadır.

Kevin Carter tarafından Güney Sudan'da çerçevelenen fotoğrafın gösterenlerini yakın plan çekimli akbaba, yüzüstü yere yığılan küçük bir kız çocuğu, kurak iklim şartlarını gösteren bozkır bitki örtüsü oluşturmaktadır. Kevin Carter'ın gözünden aktarılan gerçeklik olgusu bölgenin insani durumunu ve koşullarını gözler önüne sermektedir. Kuraklık, elverişli tarım arazilerinin azlığı nedeniyle gıda güvensizliği, yoksulluk, yeterli ve sağlıklı beslenememekten kaynaklanan salgın hastalıklar, istikrarlı siyasi yapılanmanın zayıflığı ile bireylerin eğitim, sağlık, barınma, korunma gibi temel yaşam haklarından uzak bir coğrafyada insani konumu fotoğrafın düz anlam öğelerini oluşturmaktadır.

Göstergelerin oluşturduğu görsel kodlamalar fotoğrafçının gözünden seçilirken bireylerin algılarını yönlendirmektedir. Çerçevelenen görüntüde hedeflenen anlam oluşumu bölgenin doğasına ve sosyal yaşamına yüklenen anlamla bütünleşik olup ideolojik kaygıyı da ön plana çıkarmaktadır. Görüntünün çerçevelenmesinde yakın çekimde yerde yüzüstü duran küçük kız çocuğu ve arka planda onu izlemekte olan akbabanın görüntüsü yan anlam itibarıyla hakikate özgülünen temsil kalıplarını yansıtmaktadır. Fotoğrafçı kimliğin konuya yaklaşımı anlatım ve içerik ekseninde çoklu iletiyi barındırmaktadır. Fotoğrafın gösterdiğinin ötesinde içerdiği söylem, yan anlam kodlamasının analizini gerekli kılmaktadır. Açlığın akbabada yarattığı avcı bakışı, küçük kız çocuğunda çaresizliğin, güçsüzlüğün ve yaşamsal mücadelenin son anlarının temsilini göstermektedir.

Bölgede yaşayan bireylerin maruz kaldıkları ırksal ayrımcılık metin göstergelerinin aktardığı söyleme gönderme niteliğindedir. Fotoğrafçı kimlik, çekim noktaları ve çekim açıları bakımından av ve avcı gözünden konuyu çerçevelerken ırkçı tutum da anlam karmaşasında okunabilmektedir. Bölgedeki ekonomik ve sosyal adaletsizlik, yaşam kalitesinin düşüklüğü, insan hakları ihlali gerekçeleriyle bölge insanının mevcut krizlerden etkilenmesi ve çocukların ölüm/yaşam arasındaki çizgide kalması görsel anlatıda gözlemlenmektedir. Fotoğrafçının öteki olarak sunduğu beden; toplumsal cinsiyet, etnik kimlik ve örtük ırkçı söylemin ifadesini oluştururken fotoğrafı okuyan kitlelerin gözünde yabancılaştırılmış bir topluluk ve uzak bir bölgenin teması imkansız kılan yardım çağrışımları, mevcut söylemin ara detaylarını oluşturmaktadır.

Fotoğraf 2: Joseph Roger O'Donnell /Nagasaki, 1945. <https://www.globalsistersreport.org>

Tablo 2: Joseph Roger O'Donnell /Nagasaki Fotoğrafının Analizi

Görüntüsel Göstergeler			
	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
Nagasaki	Çocuk	İnsan/ Görevli	Koruyan, Sahip Çıkan, Asker Görüntüsü ve Ciddiyet
	Bebek	İnsan/ Ölü	Savaş ve Teslimiyet
	Köy	Mekân/ Yaşam Alanı	Eylem yapılan geniş kitlelerin buluşma noktası
	Taş	Madde	Ölümün temsili ve bir mezar taşının temsili

Yaşam, bir umut ve devam eden bir süreç olarak bilinmektedir. Ölüm ise korku duyulan, belirsizliklerin hakim olduğu bir bilinmeyendir. Ölümün getirdiği sonluluk hissi, ayrılık ya da fiziksel olarak bir arada olamamak düşüncesi olumsuz duygu durum yansımalarını oluşturmaktadır. 1945 dönemine ait fotoğraf ölüm ve yaşam arasında durdurulan zamanı, mekanı, insani durumun bilişsel, ruhsal, fiziksel boyutta göstermektedir. Hiroşima ve Nagasaki'ye atom bombası saldırısından bir kareyi aktaran fotoğrafta çıplak ayaklı, beyaz kıyafetli bir çocuk ve sırtında taşıdığı ölü bebek (kardeş), demir telle sınırı çizilmiş çorak bir arazi ve beyaz taş metnin gösterenlerini oluştururken ABD'nin Japonya'ya atom bombası saldırısı sonucu ölen kardeşini sırtında taşıyan çocuk fotoğrafın göstergesine işaret etmektedir. Fotoğrafta gösterilmeye çalışılan yaşam, ölüm, masumiyet, ayrılık, korku, kaygı, çaresizlik ve teslimiyet anlam derinliğini inşa etmektedir.

Fotoğrafın yansıyan yan anlamları somut ve soyut kavramlar arasında örülmektedir. Karmaşık duygu durum hallerinin anlatımında alt dudağını ısırarak çocuk, içinde bulunduğu kaygı, korku, öfke ve hüznün duygularına teslim olma, baş etme zorunluluğunu anlatırken bireyi varoluş kavramından uzaklaştırarak yalnızlaştırmaktadır. Sırtında cansız bir bedeni taşıma çaresizliğini yaşayan bir çocuk kendi varlığını, içinde bulunduğu durumu sorgulayan travmatik bir zihinle yüzleşmektedir. İnsan kendi varlığını korumak ve anlamlandırmak üzere yaşamı deneyimlemektedir. Yok oluş ve kötü olanı yaşamak mecburiyetine itilmiş çocuğun zihin ve beden karmaşası fotoğrafta tüm açıklığıyla aktarılmaktadır. Fotoğrafın doğrudan aktardığı gerçeklik olgusu gerilimin belirtiselliğinde nesnel ifadeyle anlatılmaktadır.

Fotoğraf 3: Steve McCurry /Afgan Kızı, 1984. <https://publicdelivery.org>

Tablo 3: Steve McCurry /Afgan Kızı Fotoğrafının Analizi

Görüntüsel Göstergeler			
	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
Afgan Kızı	Genç Bir kız	İnsan	Korku, Delici Bir Bakış, Yakalanmışlık Hissi, Suçluluk
	Yeşil Gözler	Renk	Saflık, Masumiyet, Şaşkınlık
	Peçe	Kıyafet/ Örtü	Dinsel ve Kültürel Temsil
	Saçlar	Fiziksel Kod	Karmaşa ve Kaos arasında bir dağınıklık

1984 yılında Pakistan mülteci kampında fotoğrafı çekilen bir Afgan kızı, Afgan savaşı ve mültecilerin sembolü olarak yıllarca belleklerde yerini korumuştur. Bakışlarındaki keskinlik savaşın yarattığı trajediyi açıkça anlatmaktadır. Bir Afgan kadının zorlu yaşam koşulları karşısında tanık olduğu olayların yarattığı duygu, gerçek bir gözlemlerle aktarılmaktadır.

Fotoğrafın ana karakteri olan Sharbat Gula'nın mülteci kampında savaş koşullarında çekilen fotoğrafı kaotik bir süreçte kendini anlamlandırmaya çalışan bir kız çocuğunun dış dünyaya verdiği tepkinin dışavurumudur. Fotoğraf onu çekenin anlamlandırdığı boyutla fotoğrafın ana karakteri olan öznenin anlamlandırdığı boyut itibariyle çoklu katmana sahiptir. Fotoğrafçı için mahremiyet ve izin alma konusu habercilik ilkesi bağlamında değerlendirildiğinde sadece korkuyla bakan bir yüzün dış dünyaya aktarımını ifade etmektedir. Fotoğrafın ana karakteri için durum ise kızgınlık, öfke ve çaresizlik üzerinden sessiz bir çılgınlığa dönüşebilmektedir. Bu bağlamda fotoğrafın kadının kendi gerçekliği ve sosyo-ekonomik koşullarını yansıtan geleneksel kıyafetlerinin ard alanında gizlenen masumiyet ve teslim olma hali daha fazla ön plana çıkmaktadır. Fotoğrafın aktif ya da pasif düzenlemesini ikinci plana

atan bu gerçek uzak bir coğrafyada dışlanmış ve ötekileştirilmiş kimliklerin en doğal yansıtılmış biçimine dönüşmektedir.

Dünyanın birçok bölgesinde daha iyi yaşamak ve iyi şeylere sahip olmanın ötesinde ilk arzu edilen şey hayatta kalabilme çabasıdır. Bu fotoğraf göçebe bir kızın kaçış ve göç etme anından bir kesittir. Genç kız olağanca masumiyeti ve oldukça dikkat çeken gözleriyle buradayım demektir. Kendini geleneksel kıyafetleri arasından kritik an'a odaklayan genç kız korkularının ve içinde yaşadığı kaotik durumun karşısında ciddi kalabilmenin bir tavrını sunmaktadır. Fotoğrafın göstereni genç bir kız, gösterileni ise gergin ve delici bir bakışla karşısındakine odaklanmış bir kimliği ifade etmektedir.

Fotoğrafın düz anlamı genç bir kızın geleneksel kıyafeti ve özensiz kıyafeti karşısında ciddi ve gururlu/ sinirli bir halini göstermektedir. Fotoğrafın yan anlamında ise tüm masumiyeti ve yitip giden çocukluğuna karşılık kaderini kabullenmek istemeyen, başkaldıran ve yoksulluğun olağan hali karşısında ayakta kalma ve kendinin farkında olma düşüncesinde bir insanın görünümüdür.

Fotoğraf milyonlarca zorunlu göç eden insanların yaşadığı ruh halinin en yalın temsili olmakla birlikte hesap soran ve onu buna zorlayan (karşısında olduğunu ve gözlerinin içine baktığı) otoriteye bir başkaldırış ve hesaplaşma içindedir. Genç Afgan kız, kendini güzel ve özenli göstermekten çok yaşadığı travmanın kendisindeki fiziksel görünümünü kitlelere aktarmaktadır.

Fotoğraf 4: William C. Beall /İnanç ve Güven, 1958. <https://tr.pinterest.com>

Tablo 4: William C. Beall /İnanç ve Güven Fotoğrafının Analizi

Görüntüsel Göstergeler			
	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
İnanç ve Güven	Polis Memuru	İnsan/ Görevli	Otorite, Kontrol, Denetim
	Silah ve Üniforma	Meslek ve Görev Tanımlayıcı Unsurlar	Polisin görevini ifade eden bir kimlik alanı, diğer mesleklerden ayrılan yönüne vurgu, Resmîyet inşası
	Çocuk	İnsan/ Katılımcı	Saflık, Masumiyet, Gülyüz, Gelecek, İnanma ve Güvenme Tavrı.
	Cadde	Mekân/ Yaşam Alanı	Eylem yapılan geniş kitlelerin buluşma noktası
	İnsanlar	Katılımcı/Takipçi	Protesto gösterisinde bulunan ve takip eden halk görüntüsü

1958 yılına ait İnanç ve Güven isimli fotoğraf geçit töreninin düzenlendiği sokaktan bir görüntüyü çerçevelemektedir. Törenin düzenlendiği alanda insanlar sokağın bir bölümüne sıralanmışlardır. Kalabalık içinden küçük bir çocuğun güvenlik için oluşturulan alandan dışarı çıktığı ve geçit alanının güvenliğinden sorumlu bir polis memuruyla karşılaştığı an fotoğrafçı tarafından kaydedilmektedir. Fotoğrafın göstergesini polis memuru ile küçük çocuğun pozitif diyalogu oluşturmaktadır. Yol kenarında ve kaldırımda sıralanan kadın ve erkekler, polis memuru, küçük çocuk fotoğrafın gösterenlerine işaret etmektedir. Fotoğrafın gösterileni kalabalığın görmediği polis memuru ve küçük çocuğun arasındaki şefkatli iletişimdir. Fotoğrafta verilen düz anlamda polis memurunun toplum düzenini ve güvenliğini sağlamakla sorumlu olduğunun altı çizilmektedir. Göstergelerin anlamlandırıldığı fotoğrafta simgelerin oluşturduğu birden çok anlam barındıran yan anlamlar da görüntüye derinlik kazandırmaktadır.

İktidar yapılanmasının bir formu olan polis, suçluları yakalamak, çatışmayı iktidardan yana önlemek ya da egemen söyleme boyun eğdirmek, sosyal mekanizmada baskı unsuru ve iktidarın aygıtı olarak değerlendirilmektedir. Fotoğrafta yer alan polis memuru her türkü çatışık duruma rağmen bireylerle uyumlu, korumacı ve pozitif yönlü bir karakter olarak aktarılmaktadır. 1958 döneminde polis

kavramına yönelik korku duyulan ve insanların çekindiği bir kimliğinin yeniden tanımlandığı görülmektedir. Polise (güvenlik birimlerine) duyulan güvenin ve imajın olumlu noktaya dönüştüğü bir anın tasviri konu edilmektedir. Çocuğun ellerini birleştirip sevgi dolu duruşu karşısında polis memurunun çocuğa doğru eğilirken otoriteden ve katı duruştan uzaklaştığı ve şefkat dolu duruşuyla bir başka kimliğe dönüşümü aktarılmaktadır.

Fotoğraf 5: Nick Ut Cong Huynh /Napalm Kızı, 1972. <http://news.bbc.co.uk>

Tablo 5: Nick Ut Cong Huynh (Napalm Kızı) Fotoğrafının Analizi

Görüntüsel Göstergeler			
	Gösteren	Gösterilen	
		Düz Anlam	Yan Anlam
Napalm Kızı	Askerler	İnsan/ Görevli	Otorite, Kontrol, Denetim
	Çocuklar	İnsan/ Mağdurlar	Korku, Ölümden Kaçma, Çılgılık, Umutsuzluk ve Bilinmezlik
	Yol	Mekân/ Kaçış Noktası	Savaştan ve bombadan kaçan çocuklar ile askerlerin geçiş güzergahı
	Dumanlı Bulutlar	Bomba Sonrası Hava Durumu	Geride bırakılan kötü anılar ve kaos

Fotoğrafta 8 Temmuz 1972’de Güney Vietnam güçleri tarafından atılan napalm bombasından kaçan çocukların görüntüleri aktarılmaktadır. Savaşın yıkıcı ve yok edici yönünü gösteren fotoğrafın göstergesini bombanın yakıcı sıcaklığının vücuduna tesir ettiği çıplak küçük kızın korku dolu kaçıışı oluşturmaktadır. Fotoğrafın gösterenleri yol, küçük erkek ve kız çocuklar, çıplak kız çocuğu, askerler ve bombalamayla gökyüzünde oluşan sis olarak aktarılmaktadır. Ateşli silahların kullanıldığı ve ağır şiddetin hakim olduğu çatışma ortamından hayatta kalma mücadelesi adına kaçış fotoğrafın gösterileni olarak aktarılmaktadır. Tarafların barışçı bir tutum yaratmanın ötesinde kuvvet kullanarak siyasi konumlarını muhafaza çabaları beraberinde her türlü yıkımı da getirmektedir. Baskın etki yaratma amacını taşıyan askeri grup fotoğrafta şiddete karşı duyarsız tutumlarıyla dikkat çekmektedir. Fotoğraf savaşların çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini ve çocuklara yönelik hak ihlallerinin yapıldığını göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Sonuç

Araştırma kapsamında seçilen her bir fotoğraf kendi döneminin toplumsal gerçekliğini somut bir dille aktarmaktadır. Fotoğrafların ana ve yan öge etkileşimleri toplumdaki çatışma, yabancılaşma ve post pragmatist görüşler çerçevesinde konumlandırılmaktadır. Fotoğraflarda Afgan Kızı insan yüzünün en net ve belirgin şekilde kitlelere aktarıldığı bir kadraj içerisinde sunulmaktadır. Fotoğrafçı burada dış dünyadaki tüm gerçeklerden sıyrılarak ana ögenin arkeolojik derinliğini ortaya çıkarmaktadır. Diğer fotoğraflarda ise siyah, beyaz ya da renkli olması fark etmeksizin kritik anı vurgulayan gözlemci bir kimlik yansıtılmaktadır.

Fotoğraflardaki ana karakterin yaşadığı gerçeklik, Edvard Munch tarafından yapılan 1893 tarihli Çılgılık adlı tablodaki gibi acıyı açık olarak geniş kitlelere sunmaktadır. Acı aynı zamanda baktıkça yeni kaotik anlamları da inşa ettiğinden dönemin hakim kıldığı buhranlı ortam dinamik bir şekilde kitlelere sunulmaktadır. Bu fotoğrafların temel unsuru olan çocuk ve gençlerin acısının sunuluş biçimlerinin medeni dünyanın kendi içindeki çatışmalı toplumsal faktörlerini de yoğun bir eleştiride bulunmaktadır. Söz konusu eleştiri fotoğrafçının perspektifinden kendi ideolojisiyle iktidar elitlerinin ön görülemeyen kararlarının negatif eksenli sonuçlarını özellikle vurgulamaktadır. Her bir fotoğraf bu bağlamda dünyanın farklı bölgelerindeki çocuk ve iktidar arasındaki ilişkinin düzeyiyle mutluluk ve acı ilişkisi arasında doğrudan ve anlamlı bir yapı olduğunu da göstermektedir. İktidarı baskın ve çatışmacı olduğu coğrafyalarda acı çocuklar üzerinde yoğunlaşırken umut ve mutluluk hümanist ve uzlaşmacı değerler doğrultusunda inşa edilmektedir.

Göstergebilimsel analizi yapılan çalışmalar yaşam karşısında bir başına kalan ve çaresizlikle ölümü bekleyen ya da ölümden kaçmak ve belki de küçük bir mutluluğu yakalamak adına verilen mücadeleleri tanımlamaktadır. Bu çalışma kapsamında önemli kabul gören Pulitzer ödüllü fotoğraflar Birinci Dünya Savaşı’nın yaşandığı süreçte kimlik kazanmaktadır. Söz konusu 5 fotoğraf gerek siyah-beyaz gerekse renkli döneme ait örnekler içermektedir. Bu fotoğraflardan 2 tanesi renkli 3 tanesi siyah-beyazdır. Fotoğraflar, savaş, açlık ve çatışmanın ekseninde kalmış ve çaresizlik içinde yaşayan özellikle çocuk olarak küçük yaş grubundaki bireylerin yaşamlarına odaklanmaktadır.

Her bir fotoğraf acı ve korkunun, çaresizlik ve umudun, yokluk ile varlığın bir başka deyişle yaşama dair tüm çatışmaların özetidir. Fotoğraf çözümlemesinde göstergebilim analizi fotoğrafın ne olduğunu, neleri yansıttığını göstermemektedir. Fotoğraf çatışma ve ayrışmanın bulunduğu alanlarda ideolojik düzlemde devlet ve insan arasındaki görüntüyü örtük ve çağrışık anlatıma, yaşamsal değerlere dair göndermede bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen fotoğrafların elektronik ortamda ve sosyal paylaşım ağlarında yinelenerek gösterilmesi fotoğraflardaki alan derinliğinin küresel ölçekte ağ kullanıcılarının dolaşımına sunulmasını sağlamaktadır. Bu yönüyle sanal mecralar Pulitzer ödüllü fotoğrafların teknik ve anlamsal niteliklerinin neler olduğunu göstermek dışında ele aldığı konunun toplumsal derinliğini vurgulaması bakımından da önemli rol oynamaktadır.

Kaynakça

- Agocuk, P. (2014). Amarcord filmi özelinde göstergebilimsel film çözümlemesi ve anlamlandırma, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(31), 7-18.
- Akbayır, M. & Dumlu, A. (2017). Bir göstergebilimsel analiz örneği: The Watchtower of Turkey, *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 8 (28), (DCCXC-DCCCVI)
- Althusser, L. (2003). *İdeoloji ve devletin ideolojik aygıtları*. (Alp Tümertekin, Çev.) İstanbul: İthaki Yayınları.
- Atabek, G. & Atabek, Ü. (2007). *Medya metinlerini çözümlemek. İçerik, göstergebilim ve söylem çözümleme yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Aydemir, M. (2014). Medyada şiddetin dönüşümüne bilinçaltı etki yöntemleri ve “mutlu şiddet” ilişkisi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (3), 166-170. DOI: 10.18493/kmusekad.33073
- Barthes, R. (2012). *Elements of semiology*, New York: Hill and Wang Pub.
- Barthes, R. (2012). *Göstergebilimsel serüven*. (M. Rifat ve S. Rifat, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi.
- Barthes, R. (2011). *Çağdaş söylenler* (T. Yücel Çev.) İstanbul: Metis Yay.
- Barthes, R. (2005). *Göstergebilimsel serüven*. (M. Rifat ve S. Rifat, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Beall, William C. (2022). İnanç ve güven. (Erişim: 11.10.2022) <https://tr.pinterest.com/pin/442830575830537775/>
- Berger, J. (1995). *Görme biçimleri*. (Y. Salman, Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Burgin, V. (2013). Fotoğraf pratiği ve sanat kuramı. *Fotoğrafi Düşünmek* (Ed. Victor Burgin), 49-93. İstanbul: Espas Yayınları.
- Carter, K. (2022). Akbaba ve çocuk. (Erişim: 26.08.2023). <https://www.thehindubusinessline.com/blink/watch/the-vulture-in-the-frame/article9901741.ece>
- Cong Huynh, Nick Ut (2022). Napalm kızı. (Erişim: 11.10.2022) http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/picture_gallery/05/in_pictures_the_vietnam_war_/html/5.stm
- Çeken, B. & Arslan, A. A. (2016). İmgelerin göstergebilimsel çözümlenmesi “Film afişi örneği”, *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 507-517.
- Erdoğan, İ. (1997). *İletişim egemenlik mücadeleye giriş*, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Erkman Akerson, F. (1987). *Göstergebilime giriş*. İstanbul: Alan.
- Erkman Akerson, F. (2005). *Göstergebilime giriş*. İstanbul: Multilingual Yayıncılık.
- Feldman, S. & Johnston, C. (2014). Understanding the determinants of political ideology: Implications of structural complexity. *Political Psychology*, 35(3), 337-358.
- Fiske, J. (2014). *İletişim çalışmalarına giriş*. (S. İrvan, Çev.), Ankara: Pharmakon Yayınevi.
- Fiske, J. (2003). *İletişim çalışmalarına giriş*. (S. İrvan, Çev.), Ankara: Bilim ve Sanat.
- Gramsci, A. (1997). *Hapishane defterleri*. İstanbul: Belge.
- Gramsci, A. (1967). *Aydınlar ve toplum*. İstanbul: Çan.

- Guiraud, P. (1994). *Göstergebilim*. Ankara: İmge Yay.
- Gülada, M. O. (2018). Korku çekiciliği kavramının trafik kazalarını konu alan kamu spotu reklamlarında kullanımı, *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 131-143.
- Gürsözlü, S. (2006). Reklam sektöründe illüstrasyon ve fotoğraf kullanımının tasarım çözümlerinde gerekliliği, Marmara Üniversitesi, Grafik Sanatlar Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Günay, D. (2002). *Göstergebilim yazıları*. İstanbul: Multilingual Yayınevi.
- Günay, D. (2016). Göstergebilim ve fotoğrafta anlam, *Kontrast Fotoğraf Dergisi*, 50, 6-9.
- Hall, S. (1973). The Determinations of news photographs, (In.) *The Manufacture of News*. 176-190, California, Sage Pub.
- Herman, E. S. & Chomsky, N. (2012) *Rızanın imalatı kitle medyasının ekonomi politiği*, İstanbul: Bgst Yayınları.
- İlkdoğan, H. (2017). Göstergenin toplum düzlemindeki yeri: Toplumsal göstergebilim. *İdil*, 6 (39), 3147-3164.
- İnceoğlu, M. (1993). *Tutum, algı, iletişim*, Ankara: Verso Yayıncılık.
- İşlek, N. (2016). Çoğul okuma; studium ve punctum, *Kontrast Fotoğraf Dergisi*, Sayı: 50, s.26-29.
- İşliyen, F. Ş. (2015). Şiddet haberlerindeki “mağdur kadın” miti üzerine göstergebilimsel bir inceleme: habertürk gazetesi Ş.E. cinayeti örneği, *Global Media Journal TR Edition*, 6 (11) Fall 2015, 478-496.
- Karaman, E. (2017). Roland Barthes ve Charles Sanders Peirce’in göstergebilimsel yaklaşımlarının karşılaştırılması, *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 34, 2017, 25-36.
- Kazancı, M. (2002). Althusser, ideoloji ve iletişimin dayanılmaz ağırlığı. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 55(1), 55-87
- Köktürk, Ş. & Eyri, S. (2013). Dilbilim ve göstergebilim: Ferdinand De Saussure ve göstergebilimi anlamak, *Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 123-136.
- Lakoff, G. & Mark, J. (2005). *Metaforlar: Hayat, anlam ve dil*, (G.Y. Demir, Çev.). İstanbul: Paradigma Yayınları.
- McCurry, S. (2022). Afgan Kızı. (Erişim: 11.10.2022) <https://publicdelivery.org/steve-mccurry-afghan-girl/>
- O'Donnell, J. R. (2022). Nagasaki. (Erişim: 11.10.2022) <https://www.globalsistersreport.org/file/20171231t1446-1813-cns-pope-nagasaki-warjjpg>
- Oestreicher, R. (1985). Images of Ideology and the Ideology of Imagery [Review of *Mining Photographs and Other Pictures; Voices from the Mountains*, by R. Wilkie, D. MacGillivray, A. Sekula, L. Shedden, G. Carawan, & C. Carawan]. *Labour / Le Travail*, 15, 179-183. <https://doi.org/10.2307/25140564>
- Örs, B. (2014). İdeoloji: Karmaşık dünyayı anlaşılır kılmak, Örs, H. B., (Ed.) *19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasal İdeolojiler*, (ss.3-38). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Özbek, M. (2018). Barthes ve Peirce’in göstergebilim yaklaşımları özelinde bir inceleme: Sarı Sıcak, *1st International CICMS Conference Proceedings*, 4-5 May, 2018, Kuşadası, Turkey, 394-402.
- Özerkan, Ş. (2002). Medya, dil ve ideoloji, *İletişim Fakültesi Dergisi*, 1(12) 63-76.
- Öztokat, N. (1999). Görsel nesnelere çözümlemesinde göstergebilimsel yöntem. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 10, 143-152.

- Parsa, A.F. (2012). *Görsel göstergebilim*. İstanbul: Es Yayınları.
- Rifat, M. (2009). *Göstergebilimin ABC'si*. İstanbul: Say.
- Rifat, M. (1992). *Göstergebilimin ABC'si*. İstanbul: Simavi Yayınları.
- Sayın, Ö. (2014). *Göstergebilim ve sosyoloji*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Sayın, Z. (2001). Göstergelerin göstergebilimsel (semiotik) açıdan değerlendirilmesi: Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin "Ankara" Amblemine Bir Yaklaşım", *Sanat Yazıları*, 8, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Sobur, A. (2001). *Media text analysis*. Bandung: Remaja Rosdakarya
- Sontag, S. (2005). *Fotoğraf üzerine*. (Osman A., Çev.), İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Tagg, J. (1988). *The Burden of representation: Essays on photographs and histories*, Amherst: The University of Massachusetts.
- Taş, N.Ö. (2018). Bir İletişim Engeli olarak Stereotipler: Fi Dizisi Üzerine Bir Analiz, *1st International CICMS Conference Proceedings*, 4-5 May, 2018, Kuşadası, Turkey, 477-489.
- Tosun, A. E. (2016). Fotoğrafta göstergebilimsel çözümleme "Postmodern Okuma", *Kontrast Fotoğraf Dergisi*, Sayı: 50, 12-17.
- Tosyalı T. (2014). Reklam: Göstergebilimsel çözümleme ve markalaşma, (Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi), T.C. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ulutaş, S. & Çevik, S. K. (2015). Propaganda amaçlı belgesel basın fotoğraflarının anlam sorunu ve fotoğrafın göstergebilimsel incelemesi, *İnönü Üniversitesi Kültür Ve Sanat Dergisi*, 1(2), 25-39.
- Uslu, Y. (2016). Madencilerin gözünden "Madenciler" adlı fotoğrafların göstergebilim açısından çözümlenmeleri, *Turkish Studies, International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(8), 399-414.
- Ünal, M. F. (2016). Göstergebilimin serüveni, *Mütefekkir, Aksaray Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 3(6), 379-398.

Extended Abstract

Introduction and purpose of the study: For the wide masses who are curious about what the photo means, what ideology it feeds on, what messages it carries, what its messages are and beyond what seems to be a flat / side meaning, the photo needs to be interpreted. Ideological and mythical interpretation schemes that provide identity to photographs provide in-depth analysis on a fixed image. At the global level, photographs presented to a wide audience through traditional means also transform the axis of life of subjects who are shaped by industrial processes and whose cultural structures are undergoing changes. Each photo contains a story in itself. The hero or heroes of this story are realized at the level of the connection that individuals classified as viewers /readers and followers who look at the photo establish with reality, as well as with their own social environment, their own socio-psychological structures, ideologies.

Conceptual/theoretical framework: In recent years, photos can be produced and consumed rapidly through accounts in the digital world, especially in the virtual world, social networks. In this respect, photography can also be transformed from a visual object into a product format. One of the frequently used methods for analyzing photographs is indicative scientific analysis. Semiotic analysis shows what and how photography expresses and which rules come to the fore in the process of constructing meaning. The main purpose of semiotics is to discover the indicators and the meanings that exist behind them. "Semiotics contains a different dimension from the sum of "indicator" and "science" that constitutes it: Semiotics is considered here as an activity that deals with meaning, meaning, the production of meaning, not directly with the indicator" (Rifat, 1992:29). Semiotics, which places the indicator in the main area of interest, has three main areas of study: the first of them is the indicator itself.

This area includes the study of the types of indicators, the ways in which they convey various meanings and the way in which they are associated with people who use indicators. The second are codes or systems in which indicators are regulated. Within these studies, it is included to reveal the codes developed to meet the needs of society or culture, or the ways used to operate the communication channels that exist to transmit these codes. The third is the culture in which codes and indicators operate. The very existence and form of culture itself also depends on the use of these codes and indicators. Photography, as a visual narrative tool, carries traces of the relationship between a photographer who Deciphers it through a frame, the task and the reader who interprets it.

The design of the product, the value given, the indicators presented and the implicit narratives are the basic reflection of a visualized and personalized ideological perspective created by the meta-ideological field. In the relationship between photography and ideology, Sontag said, "if photography has come to mean something worth taking, it is still ideology that determines what that event consists of" (2005:23), he states. Apart from Althusser (2003), who deals with the issue of ideology specifically in the state and society, there are also opinions that examine the transformation of individual and social relations on the ideological plane (Kazanci, 2002). It is emphasized that the state has an important role in schools, hospitals, religious institutions, political institutions and the family, which are effective in dominating the dominant ideology through ideological apparatuses. The othering of ideology in the visual world expresses the main characteristics of the media system, which is shaped by socio-cultural and religious paradigms, in which central views prevail.

Photography is a visual narrative series that presents still but deep narratives that offer a cross-section from a real life to the masses in a layered form. According to Barthes, there are two levels of signification. "Plain meaning is the reflection formed in the mind of the object in the real world. The indicator has a certain plain meaning and there needs to be a relationship between the Decipherer. The side meaning is the interaction that occurs when the indicator meets the excitement and cultural values of the audience" (Barthes, 2005:50-51). Semiotic analysis technique is one of the most used techniques in photo Deciphering. The fact that photography is one of the most effective tools for constructing reality is due to the fact that it has influencing and directing functions.

The research aims to reveal the level of interaction between the technical and aesthetic structures of visual history and visual narrative through historical photographs that have won the Pulitzer prize in the world, and to reveal the criteria that constitute the culture of appreciation. The importance of the research is the examination of award-winning photographs, which have relatively few works in the Pulitzer literature and are the subject of a customized evaluation. While creating the universe of the research, photographs from the black-and-white world,

colored with color films and new narrative patterns that can reach more people over the Internet; the sample consists of 5 cult photos selected from Pulitzer Prize-winning photos among the award-winning photos that take a person to the center as first-period news photos among these photos.

Methodology: Semiotic analysis has been determined as the most preferred method in the field of photography, one of the methods that most comprehensively evaluates the meaning and narrative, the ideology of the person who took the photo, and the perspective of the interpreter in photo analysis. The five photographs selected as part of the semiotic analysis were; Kevin Carter (Vulture and Child), Joseph Roger O'Donnell (Nagasaki), Steve McCurry (Afghan Girl), William C. Beall (Faith and Trust), Nick Ut Cong Huynh (Napalm Girl) has been selected. All the photos analyzed above focus on the way their moods are represented in the face of the child and the negative situations they have experienced/fallen into.

Findings: Studies that have been analyzed semiotically describe the struggles that are left alone in the face of life and waiting for death with desperation, or in order to escape from death and perhaps catch a little happiness. One of the most striking points in all the photos is the burnout of the concept of family and shows what the reactions of individuals who have to hold on to life on their own can be and shows humanity what things can happen that can repeat in possible future scenarios. All the photos analyzed from a semiotic point of view confront the most painful reality through the children that humanity has given to each other under the name of small victories and wars, and perhaps they never thought about. Each photograph selected within the scope of the research conveys the social reality of its period in a concrete language. The main and secondary element interactions of the photographs are positioned within the framework of conflict, alienation and post pragmatist views in society. In the photographs, the Afghan Girl is presented in a frame in which the human face is conveyed to the masses in the clearest and most prominent way. Here, the photographer reveals the archaeological depth of the main element by getting rid of all the realities of the outside world. In other photographs, regardless of whether they are black, white or color, an observant identity that emphasizes the critical moment is reflected.

Conclusion and Recommendations: The works analyzed semiotically define the struggles that are left alone in the face of life, waiting for death in despair, or struggling to escape death and perhaps capture a small happiness. The Pulitzer Prize-winning photographs, which are considered important within the scope of this study, gain identity during the First World War. The 5 photographs in question include examples from both black-and-white and color periods. Two of these photographs are in color and three are in black and white. The photographs focus on the lives of individuals, especially children, who were caught in the axis of war, hunger and conflict and living in despair. Each photograph is a summary of pain and fear, desperation and hope, poverty and existence, in other words, all conflicts about life. In analyzing photographs, semiotic analysis does not show what the photograph is or what it reflects. The photograph refers to the implicit and connotative expression of the image between the state and the people on the ideological plane in areas of conflict and separation, and to vital values. These photographs are an expression that transforms the evil of war into pain, patience and fortitude on the faces of children and even adds maturity. The life framed by the photo is not just a state of proximity of a person to a possible death. In the face of the presence of peace when he is far from death, he presents with shocking reality the basic views of the center's ideological power and dominant identity through children as a reflection of the state of chaos in the surrounding country models, migration and escape efforts.